



SEPTEMBER : EEN GOED MOMENT OM GRASLAND IN TE ZAAIEN

*Alex De Vliegheer, ILVO
An Schellekens, LCV en Hooibeekhoeve*

Wanneer is graslandvernieuwing nodig?

Het antwoord op deze vraag is eenvoudig: als de oude zode niet meer aan de gestelde eisen voldoet. Het is duidelijk dat op intensieve bedrijven de eisen hoger liggen dan bij de extensieve(re). Intensieve bedrijven streven naar een maximale opbrengst en kwaliteit per ha om hierdoor op een rendabele manier melk/vlees te kunnen produceren. Dit vertaalt zich in een hogere frequentie van graslandvernieuwing ten opzichte van extensieve bedrijven.

Hoe herkennen wij grasland dat niet maximaal/optimaal kan produceren?

- ✓ Lagere opbrengsten bij maaien (minder sneden, lagere opbrengsten per snede) of begrazen (minder begrazingsdagen, minder omlopen) ten opzichte van vergelijkbare percelen
- ✓ Te weinig landbouwkundig goede grassoorten in de zode en te veel onkruidgrassen zoals bv. tuintjesgras (*Poa annua*), kweekgras (*Agropyrens repens*) en struisgrassen (*Agrostis*-soorten). Een overmaat aan tweezaadlobbige onkruiden zoals ridderzuring, distels, boterbloem, ...
- ✓ Een zeer open zode (weinig grasspruiten per dm²) waardoor ongewenste plantensoorten zich in de zode kunnen vestigen
- ✓ Een slechte bodemstructuur, voornamelijk bodemverdichting, waardoor de wortelontwikkeling (ondiep) en de afwatering (plasmvorming) te wensen overlaat.
- ✓ Zodebeschadiging door insporing en een onvoldoende algemene verzorging (bestrijding van mollen, emelten en rouwvlieglarven) met verhoogde asgehaltenes bij inkuilen tot gevolg

In sommige gevallen kan men door gepaste maatregelen de zode herstellen en tijdelijk verbeteren zoals bv. door tijdig selectieve herbiciden in te zetten of goede grassen bij te zaaien. Meestal dringt een vernieuwing van het grasland zich op en geldt het spreekwoord 'niet zeuren maar scheuren'.

Tijdstip van graslandvernieuwing

Het (her)inzaaien van gras in het najaar heeft talrijke voordelen t.o.v. een inzaai in het voorjaar o.a.:

- ✓ Veel minder verlies van kwaliteitsgras in het eerste gebruiksjaar
- ✓ Een periode (15 augustus – 1 oktober) met lagere arbeidsdruk
- ✓ Een goede werking van glyfosaat
- ✓ Voldoende vocht en goede bodemtemperatuur voor een snelle kieming en ontwikkeling van de jonge zode
- ✓ Minder onkruidruk

Bij het scheuren van het grasland in het najaar is er wel een zeer reëel gevaar voor een te hoge nitraatrest en nitraatuitloging. De jonge grasplantjes onttrekken in het najaar nog te weinig stikstof aan de bodem en zeker bij warme temperaturen in het najaar komt er veel stikstof vrij door mineralisatie van wortel en plantenresten van de oude graszode. Deze mineralisatie wordt ook nog gestimuleerd door intensieve grondbewerking en eventuele bekalking.

Regelgeving rond graslandvernieuwing in het kort

Gezien de kans op hoge nitraatresten wordt binnen het MAP najaarsscheuren van grasland niet toegelaten op derogatiebedrijven. Op derogatiebedrijven mag het grasland alleen worden gescheurd van 16 februari tot 31 mei (tot 16 september op zware klei).

Keuze van het graszaadmengsel

Zoals een veehouder zelf de maïsrassen kiest die op zijn bedrijf worden uitgezaaid, zo ook hoort hij zelf te beslissen welke gras- en klaversoorten en –rassen hij wil gebruiken. In de praktijk zal hij een keuze moeten maken uit een waaier van de zaadmengsels die in de handel beschikbaar zijn. Bij deze keuze is het graslandgebruik - grazen al dan niet in combinatie met maaien of uitsluitend maaien - de belangrijkste keuzemaatstaf.

De keuze van de grassoorten en –rassen wordt bepaald door productievermogen, langleefbaarheid, kwaliteit, smakelijkheid, ziekteresistentie, wintervastheid, zodedichtheid, tolerantie voor betreding, ...

Engels raaigras is de grassoort die alle gewenste landbouwkundige eigenschappen het best combineert. Deze soort zal dan ook veruit de belangrijkste component zijn van de graszaadmengsels die in Vlaanderen en in de omliggende regio 's in de handel zijn. Veldbeemdgras wordt in het zaadmengsel opgenomen omwille van zijn goed zodesluitend vermogen en weerstand tegen betreding. Beemdlangbloem past beter onder maaivoorwaarden omdat het onder begrazing snel uit de zode

verdwijnt. Timothee is vrij droogtegevoelig en hoort dan ook thuis op goed vochthoudende bodems. Onder maaivoorwaarden kunnen rietzwenkgras en Festulolium ook in het mengsel worden opgenomen vooral omwille van hun opbrengstvermogen. Bedenk echter dat de verteerbaarheid van deze soorten over het algemeen lager is dan bij Engels raaigras.

In eerste instantie bepalen we welke grassoorten er in het mengsel aanwezig moeten zijn en vervolgens gaan we op zoek naar de meest geschikte rassen binnen de soorten. Het is belangrijk om die rassen te kiezen die in onze groeiomstandigheden de beste resultaten geven. Er is voor Vlaanderen objectieve informatie over de landbouwkundige waardering van rassen beschikbaar op de Belgische aanbevelende en beschrijvende rassenlijst¹ en op de Nederlandse Aanbevelende Rassenlijst Veehouderij. Hierbij worden binnen iedere soort de rassen die op de rassenlijst zijn ingeschreven respectievelijk in België en Nederland met elkaar vergeleken voor de belangrijkste landbouwkundige kenmerken in duidelijke overzichtstabellen. Naast de in de Belgische en/of Nederlandse catalogus opgenomen rassen mogen alle rassen ingeschreven in de EU-catalogus worden gebruikt.

Rassenkeuze is heel belangrijk want de verschillen in landbouwkundige waarde tussen de rassen op de Belgische rassenlijst zijn groot en alle rassen op deze lijst hebben al aan strenge vereisten voor opname op de rassenlijst voldaan. Dit is zeer zeker het geval voor Engels raaigras dat de hoofdcomponent is van bijna ieder zaadmengsel voor blijvend grasland. Zo is er in de groep late tetraploïde rassen Engels raaigras een max. verschil tussen de 10 rassen van 2.4 punten (schaal 1-9) voor roestresistentie en 9% voor droge stofopbrengst.

Als je een graszaadmengsel wil aankopen kies dan niet op basis van de naam van het mengsel maar informeer naar de samenstelling wat soorten en rassen betreft. Mede op basis van de beschrijvende rassenlijst uit België en/of Nederland kan jij dan goed oordelen over de landbouwkundige waarde van het mengsel. Als je de samenstelling van graszaadmengsels naar lcv@provincieantwerpen.be doorstuurt dan zal men je hierbij helpen. De meest recente Belgische beschrijvende rassenlijst voor voedergewassen is terug te vinden op:

http://www.ilvo.vlaanderen.be/Portals/68/documents/Mediatheek/Mededelingen/202_Rassenlijst_2016_NL.pdf

Kies niet op basis van prijs maar op basis van kwaliteit in de samenstelling van het mengsel. Dit bepaalt niet voor 1 jaar maar voor 3, 4 of meerdere jaren het opbrengstpotentieel van je grasland.

Grasklaver heeft voordelen

Grasklaver onder uitsluitend maaien is de laatste jaren sterk in beeld gekomen onder impuls van de agromilieumaatregelen. Ook deze mengsels worden bij voorkeur in het najaar en nu zo vlug mogelijk

uitgezaaid. Hierbij kan zowel voor witte klaver als voor rode klaver als voor de combinatie van beiden worden gekozen. Beide soorten fixeren stikstof uit de (bodem)lucht en maken het mogelijk om de N-bemesting op deze mengsels aanzienlijk te verminderen. Rode klaver is productiever maar witte klaver is kwalitatief beter en persistenter omdat hij via bovengrondse uitlopers kan uitbreiden.

Informatie over witte klaverrassen is terug te vinden op de Belgische en vooral Nederlandse beschrijvende Rassenlijst en informatie over rode klaverrassen vind je terug op de Belgische rassenlijst (http://www.ilvo.vlaanderen.be/Portals/68/documents/Mediatheek/Mededelingen/202_Rassenlijst_2016_NL.pdf). De vraag naar klaverzaden is groot in West-Europa en de beschikbaarheid van zaden speelt een zeer grote rol in de uiteindelijke "keuze" van de klaverrassen..

Let erop dat klaverzaden, net als zaden van veldbeemdgras en timothee, heel klein zijn en dus ondiep moeten gezaaid worden om een goede opkomst te bekomen. Zaadmengsels die deze soorten bevatten moeten ondiep worden gezaaid: max. 1 cm in plaats van 2 cm zoals voor raigrassen het geval is. Vergeet ook niet regelmatig in de zaibak te roeren zodat ontmenging te vermijden.

Klaver kan via de Rhizobium bacteriën heel wat stikstof uit de lucht fixeren : 40 tot 50 kg per ton droge stof van klaver. Dit geldt enkel als de voorwaarden gunstig zijn. De pH van de bodem speelt hierbij een grote rol. Het scheuren van grasland is ook een goed moment om via een bodemstaal de vruchtbaarheidstoestand van het perceel te kennen en bijvoorbeeld de pH op peil te brengen via bekalking. Uit bodemontledingen blijkt dat op percelen waar grasland vernieuwd wordt vaak (vaker dan bij meerjarig grasland) bekalkt moet worden.